

Án hành chính, án ít nhưng sai nhiều

LTS: Nói đến án hành chính người ta nghĩ ngay đến chất lượng xét xử hạn chế. Các Tòa án chưa phát huy được vai trò của mình trong việc tác động để công việc quản lý và điều hành của những người có chức vụ trong cơ quan hành pháp bảo đảm đúng pháp luật, cũng như tạo ra sự dân chủ trong một xã hội nhà nước pháp quyền, thúc đẩy công cuộc cải cách hành chính trong giai đoạn hiện nay.

Chỉ nhìn qua vài tựa đề các bài báo trong thời gian qua đã thấy tính chất phức tạp của vấn đề. Có bài nêu "Án hành chính: Nguyên đơn luôn chắc phần thua?"; có bài thì "Thi hành án hành chính và những hạn chế"; rồi "Án hành chính phải được thi hành nghiêm túc"...

Trong số này TCPLCT xin bàn về loại án đang thu hút sự quan tâm lớn hiện nay cả từ phía Nhà nước đến mỗi người dân.

Nghịch lý án hành chính

>>THU HẰNG

NHỮNG CON SỐ BIẾT NÓI

Hơn 10 năm qua, người dân đã quen Tòa án hành chính nhưng số lượng các vụ án hành chính vẫn chưa nhiều. Năm 2008, nếu như toàn ngành Tòa án trong cả nước thụ lý, giải quyết 79.291 vụ án hình sự, 192.336 vụ việc dân sự, thì chỉ có 1.399 vụ án hành chính. Do đó, có những Tòa án cả năm không có vụ án hành chính nào, có Tòa chỉ một vài vụ.

Trong 6 tháng cuối năm 2008 và đầu 2009 toàn ngành Tòa án nhân dân đã giải quyết được 115.439 vụ án các loại trong tổng số 169.143 vụ án đã thụ lý, đạt 68%; số vụ án còn lại chủ yếu là mới thụ lý và đang được tiếp tục giải quyết theo quy định của pháp luật.

Trong đó, án hình sự thụ lý 44.385 vụ với 74.934 bị cáo; đã giải quyết, xét xử được 35.791 vụ án với 59.212

bị cáo, đạt 81% số vụ và 79% số bị cáo. Tỷ lệ các bản án quyết định về hình sự bị huỷ là 0,6% (do nguyên nhân chủ quan là 0,3% và do nguyên nhân khách quan là 0,3%), bị sửa là 4% (do nguyên nhân chủ quan là 0,6% và do nguyên nhân khách quan là 3,4%). So với cùng kỳ năm trước, tỷ lệ các bản án, quyết định bị huỷ do lỗi chủ quan

giảm 0,3% và bị sửa do lỗi chủ quan giảm 0,4%.

Án dân sự đã thụ lý 123.741 vụ việc; đã giải quyết, xét xử được 79.084 vụ việc, đạt 64%. Số vụ án còn lại chủ yếu là mới thụ lý, còn trong hạn luật định (số vụ việc dân sự quá hạn luật định là 1.200 vụ việc, bằng 1%). Tỷ lệ các bản

án, quyết định về dân sự bị hủy là 1,4% (do nguyên nhân chủ quan là 1,3% và do nguyên nhân khách quan là 0,1%), bị sửa là 3% (do nguyên nhân chủ quan là 2,2% và do nguyên nhân khách quan là 0,8%). So với cùng kỳ năm trước, tỷ lệ các bản án, quyết định bị hủy do lỗi chủ quan giảm 0,16% và bị sửa do lỗi chủ quan giảm 0,3%.

Trong khi đó án hành chính cả nước chỉ thụ lý có 916 vụ án hành chính; mà giải quyết, xét xử được có 463 vụ, đạt 50%. Trong đó, giải quyết, xét xử theo thủ tục sơ thẩm 296 vụ; theo thủ tục phúc thẩm 155 vụ và theo thủ tục giám đốc thẩm, tái thẩm 12 vụ. Án ít nhưng tỷ lệ các bản án, quyết định về hành chính bị hủy là 7% (do nguyên nhân chủ quan là 6,4% và do nguyên nhân khách quan là 0,6%), bị sửa là 5,3% (do nguyên nhân chủ quan là 5,1% và do nguyên nhân khách quan là 0,2%). So với cùng kỳ năm trước, tỷ lệ các bản án, quyết định bị hủy do lỗi chủ quan tăng 0,4% và bị sửa do lỗi chủ quan giảm 2,2%.

Đây là các con số do Chánh án TANDTC báo cáo tại kỳ họp thứ 5 Quốc hội XII. Các con số này cho thấy những nghịch lý như sau:

- Số lượng quá ít (916 vụ) so với án hình sự (44.385 vụ) và dân sự (123.741 vụ).
- Tỷ lệ giải quyết quá thấp (50%) so với án hình sự (81%) và dân sự (64%)
- Tỷ lệ án bị hủy quá cao (7%) so với hình sự (0,6%) và dân sự (1,4%).
- Bị hủy do lỗi chủ quan là chủ yếu, chiếm đến 6,4% so với 0,3% của hình sự và 1,3% của dân sự.

Điều đó phản ánh vấn đề thứ nhất là người dân không muốn hay không thể khởi kiện đến Tòa án và Tòa án có nhiều vướng mắc ngay từ chính mình, dẫn đến lúng túng, chất lượng xét xử không đạt yêu cầu.

Trong công cuộc cải cách tư pháp và cải cách hành chính hiện nay, thực trạng xét xử án hành chính thực sự đáng báo động. Nếu tình trạng này không sớm được khắc phục thì sẽ làm suy giảm niềm tin của nhân dân vào các cơ quan pháp luật, hoạt động hành chính chậm được khắc phục sai phạm, gây ảnh hưởng lớn đến sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

GIẢI PHÁP CĂN BẢN

Thực ra các vụ án hành chính không quá phức tạp, hay nói cách khác là khá đơn giản nhưng các Thẩm phán xử vẫn sai nhiều, dẫn đến bị hủy sửa có nguyên nhân căn bản từ tâm lý e ngại, nể sợ cơ quan hành chính ngang cấp. Do đó, dẫn đến lúng túng, bị động và phán quyết không khách quan.

Vì vậy, muốn các Tòa án xét xử án hành chính đạt yêu cầu thì phải giải tỏa cái “vòng kim cô” cho các Thẩm phán, tạo điều kiện cho Tòa án độc lập trong hoạt động xét xử

của mình. Do đó, mô hình Tòa án khu vực thay vì Tòa án theo cấp hành chính hiện nay, theo lộ trình cải cách tư pháp là một thay đổi cần bản. Nếu không có thay đổi quan trọng này thì trong những năm tới dù TANDTC có cố gắng đến đâu cũng khó cải thiện được chất lượng xét xử án hành chính.

Trước mắt, khi chưa có Tòa án khu vực thì cần tăng cường chế tài cho những Thẩm phán có án bị hủy, nhất là do lỗi chủ quan của Thẩm phán. Bên cạnh đó nên nêu cao vai trò giám sát của người dân, khẩn trương xử lý đơn thư khiếu nại, tố cáo và phát huy vai trò của báo chí cũng là một biện pháp tích cực. Đối với những Thẩm phán xét xử án hành chính đúng pháp luật, nghiêm minh thì cần khen thưởng, động viên kịp thời cũng như có biện pháp bảo vệ họ khi bên thua kiện có thể gây khó. Những biện pháp này hoàn toàn trong thẩm quyền của ngành Tòa án.☞

TU VẤN CHO TÒA CŨNG SAI

Luật sư Trần Minh Sơn (Đoàn Luật sư TP.HCM) nhận xét việc án hành chính thường bị sửa, hủy có nhiều lý do: Thứ nhất, chuyên môn, nghiệp vụ của thẩm phán chưa vững. Trong khi đó, án hành chính thường là án khó như nhận định của một số tòa địa phương bởi liên quan đến chuyên môn của nhiều lĩnh vực khác (đất đai, thuế, sở hữu trí tuệ...). Đã vậy, các cơ quan chuyên môn như giám định, đo lường... cũng có khi lại tư vấn sai cho tòa. (PLTPHCM)